

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

БОВСУНОВСЬКА ГАННА СЕРГІЇВНА

УДК 368.212:629.33

**РОЗВИТОК РИНКУ
АВТОТРАНСПОРТНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара.

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент
Грабчук Оксана Миколаївна,
Дніпропетровський національний
університет імені Олеся Гончара,
завідувач кафедри фінансів.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Васильєва Тетяна Анатоліївна,
Сумський державний університет,
в. о. директора навчально-наукового
інституту фінансів, економіки та менеджменту
імені Олега Балацького;

кандидат економічних наук
Добош Назар Миколайович,
Національний університет „Львівська політехніка”,
доцент кафедри фінансів Інституту підприємництва
та перспективних технологій.

Захист відбудеться 29 червня 2016 р. о 14 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.01 у Львівському національному університеті імені Івана Франка за адресою: 79008, м. Львів, проспект Свободи, 18, ауд. 115.

З дисертацією можна ознайомитися у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79601, м. Львів, вул. Драгоманова, 5.

Автореферат розісланий „_____” травня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

проф. В. Й. Плиса

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Стратегія розвитку економічної науки на фоні динамічних реалій сучасного економічного життя визначає необхідність дослідження теоретико-методологічної основи розвитку ринку автотранспортного страхування. Страховий ринок України переживає нині період дестабілізації, пов'язаний із поглибленням фінансово-економічної рецесії. Показники діяльності великої кількості страхових компаній є мінливими, а ринок у цілому волатильний. Унаслідок зростання нестабільності страхового ринку розробка ефективного механізму регулювання його розвитку, а також оцінка рівня фінансової безпеки, зокрема досліджуваного виду діяльності, досить ускладнені. При цьому завдання досягнення фінансової безпеки в умовах швидкої змінності економічного середовища, його неоднорідності й невизначеності є нагальним та актуальним. Зазначене безпосередньо стосується окремих сегментів страхового ринку, зокрема автотранспортного страхування, оскільки зазнають найбільшого впливу від негативних зовнішніх та внутрішніх небезпек й загроз.

Загальнотеоретичні питання розвитку страхового ринку досить широко висвітлено у працях В. Д. Базилевича, Т. А. Васильєвої, О. О. Гаманкової, О. М. Грабчук, Н. М. Добоша, О. В. Козьменко, Г. В. Кравчук, В. Й. Плиси, С. С. Осадця, В. М. Фурмана та багатьох інших. Окремі аспекти теоретичного забезпечення фінансового механізму страхування розглянуто у працях В. Г. Баранової, В. Г. Бороноса, Т. Г. Васильцева, О. А. Івашко, С. В. Сокол та ін. Методичні й прикладні аспекти дослідження фінансової безпеки страхового ринку та його сегментів проаналізовано в роботах О. І. Барановського, А. О. Єпіфанова, А. М. Єрмошенко, С. М. Козьменка, О. М. Підхомного, Б. І. Пшика.

Проте реалії сучасності демонструють недостатність існуючого теоретичного забезпечення розвитку ринку автотранспортного страхування України, свідченням чого є неповний розгляд питань особливостей структурної організації фінансового механізму розвитку даного сегменту ринку, недосконалість методичного забезпечення щодо оцінювання рівня фінансової безпеки ринку автострахування, відсутність обґрунтованих напрямів фінансової політики у сфері страхування, що призводить до негативних тенденцій розвитку в умовах невизначеності та ін. З огляду на комплексний характер дослідження невирішеними або недостатньо опрацьованими залишається досить великий обсяг питань, вирішення яких необхідне для досягнення вищого рівня обґрунтованості застосування фінансового механізму розвитку ринку автотранспортного страхування. Важливість зазначеної проблематики, її актуальність і значущість зумовили вибір теми дослідження, її мету, завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до основних напрямів наукових досліджень, проведених у межах науково-дослідних тем: „Фінансова

інфраструктура народного господарства України: інвестиційно-інноваційні аспекти” (№ держреєстрації 0109U000132), „Фінансовий механізм вирішення глобальних проблем: попередження економічних криз” (№ держреєстрації 0112U000144), „Фінансовий механізм реалізації фінансової політики України” (№ держреєстрації 0114U006295), виконаних у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара.

До звітів за даними темами увійшли результати досліджень автора стосовно інвестиційно-інноваційного розвитку страхування як елемента фінансової інфраструктури економіки України, впливу фінансово-економічної кризи на страховий ринок нашої держави, методичного забезпечення визначення рівня фінансової безпеки страхового ринку.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування теоретичних засад, розробка методичних підходів та практичних рекомендацій щодо регулювання розвитку автотранспортного страхування України.

Для досягнення мети дослідження було поставлено і виконано такі основні завдання:

- дослідити і узагальнити теоретичне забезпечення розвитку автотранспортного страхування;
- визначити особливості структурної організації фінансового механізму регулювання розвитку ринку автотранспортного страхування України;
- проаналізувати існуючі суб’єкт-об’єктні відносини у вітчизняному автотранспортному страхуванні;
- здійснити узагальнену оцінку тенденцій розвитку вітчизняного ринку автотранспортного страхування та рівня його фінансової безпеки;
- охарактеризувати мінливість параметрів розвитку ринку автострахування України і встановити значущість рівня їх невизначеності;
- розробити методичні підходи оцінки фінансової безпеки вітчизняного ринку автострахування в умовах невизначеності;
- виявити специфічні прояви небезпек та загроз розвитку ринку автотранспортного страхування;
- проаналізувати особливості регулювання розвитку автотранспортного страхування та визначити пріоритетні напрями реалізації державної фінансової політики щодо забезпечення його розвитку в Україні.

Об’єкт дослідження – економічні відносини, що виникають між суб’єктами економічної діяльності в процесі страхового захисту їх інтересів.

Предметом дослідження є науково-методологічне забезпечення регулювання розвитку ринку автотранспортного страхування України.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано загальні та конкретні наукові методи, а саме: узагальнення (розробка гіпотези про дисипативний характер розвитку автострахування, визначення пріоритетних напрямів державної фінансової політики стосовно регулювання розвитку автотранспортного страхування, визначення джерел загроз його розвитку);

аналізу (виявлення взаємозв'язків між категорією автотранспортного страхування та системою економічних категорій, аналіз суб'єкт-об'єктних відносин на ринку автотранспортного страхування); системного й синергетичного підходів (визначення особливостей організації фінансового механізму розвитку автотранспортного страхування), семантичного аналізу (аналіз понять „страхування”, „автотранспортне страхування”) та конструювання (уточнення складників поняття „автотранспортне страхування” і визначення його формулювання; розробка алгоритму оцінки рівня фінансової безпеки ринку автотранспортного страхування); ймовірнісного аналізу (визначення ймовірного обсягу надходжень за видами автотранспортного страхування, рівня ентропії параметрів розвитку ринку автострахування та страхового ринку); кореляційно-регресійного аналізу (аналіз тенденцій розвитку автотранспортного страхування, визначення взаємозалежності між обсягами премій та виплат, розрахунок лага).

Інформаційною базою проведення досліджень слугували: законодавчі й нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України; нормативні документи, аналітичні огляди, статистичні звіти міністерств і відомств України, інших органів державного і регіонального управління; офіційні дані Державної служби статистики України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг; звітні дані науково-дослідних організацій і установ; фінансова звітність окремих страхових компаній, монографічні дослідження та наукові публікації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

вперше:

– обґрунтовано існування дисипативного нерівноважного характеру розвитку ринку автострахування на основі використання фізичних моделей синергетики, що дало змогу підтвердити незворотній характер змін на ринку при відхиленні від стану рівноваги та доведено доцільність використання показника виробництва ентропії як характеристики стану рівноважності ринку. Констатація дисипативного нерівноважного характеру розвитку ринку автотранспортного страхування дає підстави використовувати рівноважні параметри ринку при удосконаленні методичних підходів щодо оцінки його фінансової безпеки;

удосконалено:

– методичні підходи якісної оцінки рівня фінансової безпеки автострахування за рахунок визначення інтервалів індикаторів фінансової безпеки, що відповідають рівноважному стану ринку, та врахування під час визначення інтегрального показника фінансової безпеки напряму виходу ринку зі стану рівноваги з використанням результатів математичного моделювання. Застосування модифікованих інтервалів індикаторів рівня фінансової безпеки дає змогу точніше визначити її рівень з урахуванням поточної економічної кон'юнктури;

– методико-практичні рекомендації щодо регулювання розвитку автотранспортного страхування на страховому ринку України за рахунок розробки пріоритетних напрямів фінансової політики, які на відміну від існуючих ґрунтуються на аналізі системи суб'єкт-об'єктних взаємодій та реалізуються через ці взаємодії. Використання цих рекомендацій допоможе уникнути більшості загроз системного характеру, які реалізуються на ринку автотранспортного страхування;

– теоретико-організаційні основи управління рівнем фінансової безпеки автотранспортного страхування за рахунок визначення специфічних форм небезпек та загроз, які формують ієрархічно організовану сукупність, що дає змогу визначити специфічні форми суб'єкт-об'єктних взаємодій причиною більшості загроз розвитку ринку автотранспортного страхування;

набули подальшого розвитку:

– теоретичні засади регулювання розвитку автотранспортного страхування в Україні за рахунок уточнення змісту поняття автотранспортного страхування як системи економічних відносин щодо створення та використання спеціального грошового фонду для захисту інтересів громадян, підприємств, організацій у разі настання певних несприятливих подій, пов'язаних з володінням і користуванням автотранспортними засобами, шляхом виплати страхового відшкодування методом конструювання за результатами семантичного аналізу, що дало змогу визначити властивості категорії та її змістові зв'язки із системою економічних категорій;

– теоретико-методологічні засади функціонування механізму регулювання розвитку автотранспортного страхування України, які враховують зміст компонентів такого механізму на основі структурно-декомпозиційного аналізу із застосуванням системного та синергетичного підходів і характеристики специфіки суб'єкт-об'єктних відносин, що дало змогу визначити базові інструменти впливу на розвиток автотранспортного страхування;

– методичні підходи щодо оцінки рівня фінансової безпеки ринку автотранспортного страхування за допомогою розробки відповідної послідовності аналітичних операцій, які враховують тенденції розвитку ринку, волатильність і бруто-ефективність діяльності страховиків, що дало змогу кількісно оцінити рівень фінансової безпеки в контексті поточної ринкової ситуації.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні теоретичних і методологічних узагальнень та висновків дисертаційної роботи для поточного фінансового управління діяльністю страхових компаній, аналітичного забезпечення управління страховою діяльністю у контексті тенденцій розвитку ринку автотранспортного страхування.

Практичне значення одержаних результатів підтверджують позитивні відгуки й довідки про їх впровадження на підприємствах та в установах. Зокрема, у аналітичній діяльності Ліги страхових організацій України використано напрацювання дисертації щодо оцінки тенденцій розвитку та рівня фінансової безпеки ринку автотранспортного страхування і страхового ринку

в цілому для прогнозування стану ринку, узгодження взаємодії страхових компаній, а також корекції інтервалів індикаторів рівня фінансової безпеки (довідка № 619/III-6 від 09.12.2015 р.). У фінансово-організаційній діяльності страхової компанії „Українська страхова група” використано напрацювання дисертаційної роботи щодо механізму bancassurance для розроблення політики співпраці з банківськими установами з поглибленням інтеграційних процесів (довідка № 172/3 від 02.09.2015 р.). У діяльності страхової компанії „Юнівес” використано напрацювання дослідження стосовно класифікації послуг автотранспортного страхування та відповідні зміни в комплектації ризиків для розробки нового пакета послуг з кумуляцією ризиків, що дало змогу стабілізувати грошові надходження та підвищити фінансову стійкість компанії (довідка № 57/1 від 11.09.2015 р.). У фінансово-аналітичній роботі страхової компанії „Країна”, зокрема її маркетингового відділу, використано аналітичні результати дослідження щодо кількісних закономірностей розвитку страхового ринку України та ринку автотранспортного страхування для стратегічного позиціонування компанії, застосовано визначені в дисертаційній роботі параметри невизначеності страхового ринку України для прогнозування рівня продажу страхових продуктів, що також стало основою для розрахунку відрахувань у резерв зароблених премій (довідка № 0153-7 від 24.09.2015 р.).

Результати досліджень також використовують у навчальному процесі під час викладання дисциплін „Фінансова економіка”, „Управління фінансовими ризиками”, „Фінансово-економічні ризики”, „Ринок фінансових послуг” у системі підготовки за напрямом 6.030508 – Фінанси і кредит та спеціальністю 7(8).03050801 – Фінанси і кредит (за спеціалізованими програмами) в Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара (акт впровадження від 14.11.2011 р., протокол № 3; акт впровадження від 26.11.2013 р., протокол № 5, акт впровадження від 03.11.2015 р., протокол № 3).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота – самостійне завершене наукове дослідження. Положення, розробки, результати, висновки і рекомендації, винесені на захист, одержані автором самостійно. З наукових праць, що вийшли у співавторстві, у роботі використано лише ідеї та результати, які становлять особистий внесок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дослідження оприлюднені та отримали схвальну оцінку на наукових конференціях, зокрема таких: Міжнародна науково-практична конференція „Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика” (Суми, 2010); Міжнародна науково-практична конференція „Сучасні проблеми інноваційного розвитку держави” (Дніпропетровськ, 2010); на Міжнародна науково-практична конференція „Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки” (Вінниця, 2011); Міжнародна науково-практична конференція „Фінансова система України: проблем та перспективи розвитку в умовах трансформації соціально-економічних відносин” (Сімферополь, 2013); Міжнародна науково-практична конференція „Виробничо-експортний потенціал

національної економіки” (Ужгород, 2014); Міжнародна науково-практична конференція „Механізми та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів” (Одеса, 2015); Міжнародна конференція „Розвиток економічної системи в умовах глобалізації” (Полтава, 2015); Міжнародна науково-практична конференція „Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд” (Запоріжжя, 2015); Міжнародна науково-практична конференція „Економіка, менеджмент та фінанси: аналіз тенденцій та перспектив розвитку” (Київ, 2015).

Публікації. Наукові положення, висновки і результати дослідження опубліковано у 19 наукових працях, у тому числі у 2 колективних монографіях, 8 статтях у фахових наукових спеціалізованих виданнях (7 статей у збірниках, зареєстрованих у наукометричних базах), 9 публікаціях у збірниках матеріалів конференцій. Загальний обсяг опублікованих наукових і навчально-методичних праць складає 6,92 друк. арк., із яких особисто автору належить 6,84 друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних літературних джерел. Повний текст рукопису дисертаційної роботи становить 219 сторінок, містить 25 таблиць і 30 рисунків (із них 3 таблиці й 14 рисунків на 10 окремих сторінках), список використаних джерел із 218 найменувань на 25 сторінках. Додатки займають 35 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, завдання, об’єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичну та практичну значущість одержаних результатів.

У першому розділі „**Теоретико-організаційні засади розвитку ринку автотранспортного страхування України**” охарактеризовано зміст і форми прояву автотранспортного страхування, фінансовий механізм його здійснення і суб’єкт-об’єктні відносини на ринку.

Теоретичне забезпечення розвитку автотранспортного страхування недостатньо повне з огляду на існуючі розбіжності у визначеннях понять, аналізі сутності та механізмів його реалізації, результатах досліджень системи зв’язків даного поняття з сукупністю економічних категорій тощо. Результатом аналізу наявних наукових підходів до тлумачення сутності поняття „автотранспортне страхування” є формулювання його авторського визначення як системи економічних відносин щодо створення та використання спеціального грошового фонду для захисту інтересів громадян, підприємств, організацій у разі настання певних несприятливих подій, пов’язаних з володінням та користуванням автотранспортними засобами, шляхом виплати страхового відшкодування.

За результатами семантичного аналізу з’ясовано, що категорія „автотранспортне страхування” демонструє тісний зв’язок із категорією „страхування”,

слабший – із категорією „кредит”, а також – із категоріями „фінанси”, „інвестиційна діяльність” тощо. Як економічна категорія автотранспортне страхування системне, динамічне, континуально-дискретне і суб’єктивно-об’єктивне. Дану категорію можна назвати системною, оскільки вона системно проявляється у різних сферах фінансів, динамічною, тому що вона є процесом, континуально-дискретною, оскільки реалізується для всієї сукупності суб’єктів страхової діяльності та має конкретно-часовий і конкретно-територіальний характер, тобто може проявлятися залежно від умов функціонування суб’єкта. Як явище автотранспортне страхування має багато аспектів прояву, пов’язаних з об’єктами, суб’єктами страхування, страховими ризиками, формами та механізмом здійснення, що зумовлює різноманіття класифікаційних ознак, які можуть бути застосовані до нього.

Акцентовано увагу, що фінансовий механізм автотранспортного страхування за суттю та структурною організацією схожий на фінансовий механізм. Оскільки на ринку автотранспортного страхування діють суб’єкти із специфічними формами руху фінансових потоків та реалізується специфічний продукт, а компоненти зазначеного механізму мають особливу форму, то їх застосування менш визначене, ніж застосування фінансового механізму на інших ринках фінансових послуг чи товарів. Основна відмінність полягає в диспозитивності рівня визначеності фінансових потоків страховика, фінансових методів та інструментів і рівня урегульованості відносин на страховому ринку. Існуюча суперечність між високим рівнем невизначеності фінансових потоків на ринку та ступеня урегульованості відносин буде більшою для страхового ринку в цілому, ніж для автотранспортного страхування, що зумовлено більшою сталістю страхового продукту.

У роботі з’ясовано, що страховий ринок – це складна, динамічна система, з розвиненою мережею горизонтальних і вертикальних взаємозв’язків між його складниками, для якої характерні розгалужені суб’єкт-об’єктні відносини (рис. 1), які виникають у процесі реалізації чи формування страхового продукту. Відзначено, що особливістю об’єкта ринку автотранспортного страхування є його комплексний характер. Об’єктами страхування можуть бути різноманітні типи транспортних засобів, додаткове обладнання, яке певним чином пов’язане з експлуатацією автотранспорту, цивільно-правова відповідальність відносно третіх осіб. Специфічністю ринку автотранспортного страхування за суб’єктивним складом є відсутність деяких суб’єктів ринку, а також виконання наявними суб’єктами ринку дещо відмінних функціональних обов’язків. При цьому кожна окрема група суб’єктів контролює певну стадію надання послуги. Залежно від типу страхового продукту можлива концентрація функцій більшості суб’єктів-посередників у межах окремої організаційної структури, а також передавання основних функцій посередників поєднанню „bancassurance”. Дана особливість, а також стандартизація страхових продуктів дали змогу спростити систему суб’єкт-об’єктних зв’язків на ринку автотранспортного страхування. Водночас комплексний характер більшості послуг автотранспортного

страхування зумовлює часткове поєднання ризиків, їх акумуляцію в межах окремих страхових продуктів.

Рис. 1. Взаємодія суб'єктів і об'єктів на ринку автотранспортного страхування

Джерело: розроблено автором

У другому розділі „Сучасні параметри розвитку ринку автотранспортного страхування України” викладено результати дослідження стосовно оцінки основних тенденцій розвитку автотранспортного страхування України, рівня невизначеності даного сегмента страхового ринку та його фінансової безпеки.

Дослідження кількісних характеристик розвитку страхового ринку України в цілому й автотранспортного страхування як його сегмента засвідчили про існування чітко виражених тенденцій динаміки страхових премій із певною циклічністю та стохастичного характеру страхових виплат. За існування тенденції до зростання обсягу премій розподіл ймовірності виплат не має лівосторонньої асиметрії, що вказує на відсутність залежності між зростанням відповідальності страхових компаній і зростанням обсягу відшкодувань.

Відповідно було висунуто гіпотезу про залежність обсягу страхових виплат від обсягу надходжень страхових премій. Автором доведено відсутність лага та причинно-наслідкового зв'язку у кореляційній взаємозалежності між страховими преміями і виплатами, що є результатом стандартизації ризикової складової тарифу в автотранспортному страхуванні. Це свідчить, що захисна функція страхування не реалізується в повному обсязі.

В межах дослідження проведено аналіз динаміки валових страхових премій та виплат за кожним із видів автотранспортного страхування та на страховому ринку України в цілому. Виявлені тенденції до поступового зростання показників дали змогу встановити, що розвиток страхового ринку відбувається не лінійно, а циклічно, обсяг виплат на ринку має ймовірнісний характер та не пов'язаний з обсягом надходжень страхових премій.

Страховий ринок України характеризується нестабільністю, значними структурними змінами за короткі проміжки часу. Фактичні й потенційні зміни структурного співвідношення страхових послуг автотранспортного страхування України свідчать про зростання невідповідності між преміями і виплатами, що відповідає ситуації акумуляції ризиків у обов'язковому автострахованні за більшої фінансової доцільності страхування КАСКО.

Встановлено, що ринок автостраховання (за окремими його сегментами) та ринок страхування в цілому – відкрита нерівноважна дисипативна система, стає функціонування якої можливе за умови постійного надходження фінансових ресурсів. Однак надходження фінансових ресурсів у вигляді зібраних нагромаджених премій водночас збільшує рівень невизначеності процесів, їх ентропійність. Якщо $H(U) = -\sum_{i=1}^n U_i \cdot \log_2 U_i$ – ентропія ринку за преміями, а $H(V) = -\sum_{i=1}^n V_i \cdot \log_2 V_i$ – ентропія ринку за виплатами, то рівноважний стан ринку можна охарактеризувати залежністю:

$$diH / dt(U) - diH / dt(V) = 0 \quad \Longrightarrow \quad \frac{\sum_{i=1}^n e^{-\frac{U_i - \bar{U}}{2\delta^2}} \left(\ln \frac{1}{\delta\sqrt{2\pi}} - \frac{P(U) - \bar{U}}{2\delta^2} \right)}{\sum_{i=1}^n e^{-\frac{V_i - \bar{V}}{2\delta^2}} \left(\ln \frac{1}{\delta\sqrt{2\pi}} - \frac{P(V) - \bar{V}}{2\delta^2} \right)} = 1.$$

Дослідження рівня невизначеності страхового ринку в цілому та автотранспортного страхування зокрема свідчить про таке: рівень волатильності базових характеристик автотранспортного страхування високий, мінливість премій і виплат перевищує 60 %, тобто має нестабільний стан та невизначеність фінансових потоків на ньому; ні страховий ринок у цілому, ні жоден із сегментів ринку автотранспортного страхування не перебуває у стані рівноваги, періоди зростання змінюються періодами дисипації, загальна нерівновага автостраховання при цьому зростає; нерівновагу спричиняє зростання обсягу

зібраних премій, що, будучи результатом збільшення страхової відповідальності, не означає відповідне зростання обсягу виплат.

У дисертаційній роботі проаналізовано фінансову безпеку сегмента автотранспортного страхування, оскільки він займає досить велику частку у структурі страхового ринку як за надходженням страхових премій (обсягом 27,4 % у другому кварталі 2015 р.), так і за обсягом страхових виплат (50,5 % за аналогічний період). Зважаючи на трансформаційні тенденції ринку автотранспортного страхування і страхового ринку, відзначено низький рівень його фінансової безпеки, однак він вищий, ніж для страхового ринку в цілому. Серед недоліків методичного забезпечення оцінки рівня фінансової безпеки – необхідність врахування тенденцій зменшення/зростання ринку, активності страхувальників, ефективності діяльності страховиків, що й стало підставою для розробки удосконаленої послідовності аналітичних операцій оцінки рівня фінансової безпеки на ринку автострахування, що передбачає такі етапи:

- вибір й обґрунтування системи економічних індикаторів, які характеризують рівень фінансової безпеки ринку автотранспортного страхування;
- обчислення порогових значень індикаторів фінансової безпеки ринку автотранспортного страхування, що є кількісними параметрами, які окреслюють межу між безпечною та небезпечною зонами функціонування зазначеного сегмента страхового ринку України;
- розробка шкали оцінювання рівня фінансової безпеки ринку автотранспортного страхування, визначення допустимих, критичних і недопустимих меж відхилень від нормативного значення;
- визначення фактичних значень індикаторів;
- оцінка та порівняння фактичних значень індикаторів рівня фінансової безпеки ринку автотранспортного страхування з нормативними значеннями.

На основі запропонованої методики було розраховано (табл. 1) індикатори стану фінансової безпеки ринку автотранспортного страхування України. З наведених даних можна стверджувати про її критично низький рівень. На це вказує щорічне зниження його активності, волатильність активності страхувальників і погіршення ефективності діяльності страхових компаній.

Однією із особливостей дослідження є незбіг якісних результатів оцінки рівня фінансової безпеки страхового ринку в разі вибору різних способів інтегрування за однакового переліку індикаторів. Так, у випадку інтегрування індикаторів за методикою Мінекономрозвитку найвищий рівень фінансової безпеки спостерігався (у порівнянному інтервалі з 2008 по 2014 рр.) у 2008 р., дещо менший – у 2013 р., а далі – 2009, 2010, 2012, 2011 рр. послідовно. При інтегруванні графічним способом часова послідовність за зменшенням рівня фінансової безпеки страхового ринку така: 2013, 2012, 2008, 2009, 2014, 2011, 2010 рр.

Таблиця 1

Індикатори стану фінансової безпеки ринку автотранспортного страхування та їх порогові значення

Показник	Роки						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Показник проникнення страхування, %	0,75	0,58	0,53	0,47	0,44	0,45	0,42
Рівень фінансової безпеки	небезпечний	небезпечний	небезпечний	небезпечний	небезпечний	небезпечний	небезпечний
Показник щільності страхування, дол. США	20,00	14,49	15,70	16,88	17,17	18,36	9,16
Рівень фінансової безпеки	небезпечний	небезпечний	небезпечний	небезпечний	небезпечний	небезпечний	критичний
Рівень страхових виплат, %	50,5	57,4	45,9	39,0	40,2	39,1	43,8
Рівень фінансової безпеки	оптимальний	оптимальний	оптимальний	задовільний	задовільний	задовільний	оптимальний

Джерело: розраховано автором на основі даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

У третьому розділі „**Перспективні напрями розвитку ринку автотранспортного страхування**” наведено розробки стосовно удосконалення методичного забезпечення оцінки рівня фінансової безпеки ринку автотранспортного страхування, системи рекомендацій щодо специфічних проявів загроз на ринку автотранспортного страхування та особливостей реалізації фінансової політики розвитку ринку автотранспортного страхування.

Страховий ринок і ринок автотранспортного страхування в Україні продемонстрували високий рівень волатильності та нерівноважність розвитку, що необхідно враховувати також під час визначення рівня фінансової безпеки. Для удосконалення методичного забезпечення оцінки її рівня було запропоновано, не змінюючи переліку індикаторів, змінити межі якісної інтерпретації їх значень. Для цього на основі фізичних моделей рівноважності дисипативних структур автором визначено інтервали рівноважних значень індикаторів, виходячи із припущення, що за умов рівноважного стану ринку фінансова безпека на ньому найвища за інших однакових умов (рис. 2).

Дисертантом запропоновано впровадження в розрахунки системи коригуючих коефіцієнтів, що враховують спрямованість виходу ринку із стану рівноваги. Використання даних удосконалень дало більшу збіжність результатів в оцінці періодів рівноважного стану ринку та рівня його фінансової безпеки, однак дієвому регулюванню розвитку ринку автотранспортного страхування перешкоджає низка небезпек та загроз, більшість із яких мають системний характер, екстраполюються із сукупності небезпек й загроз страхового ринку чи ринку фінансових послуг.

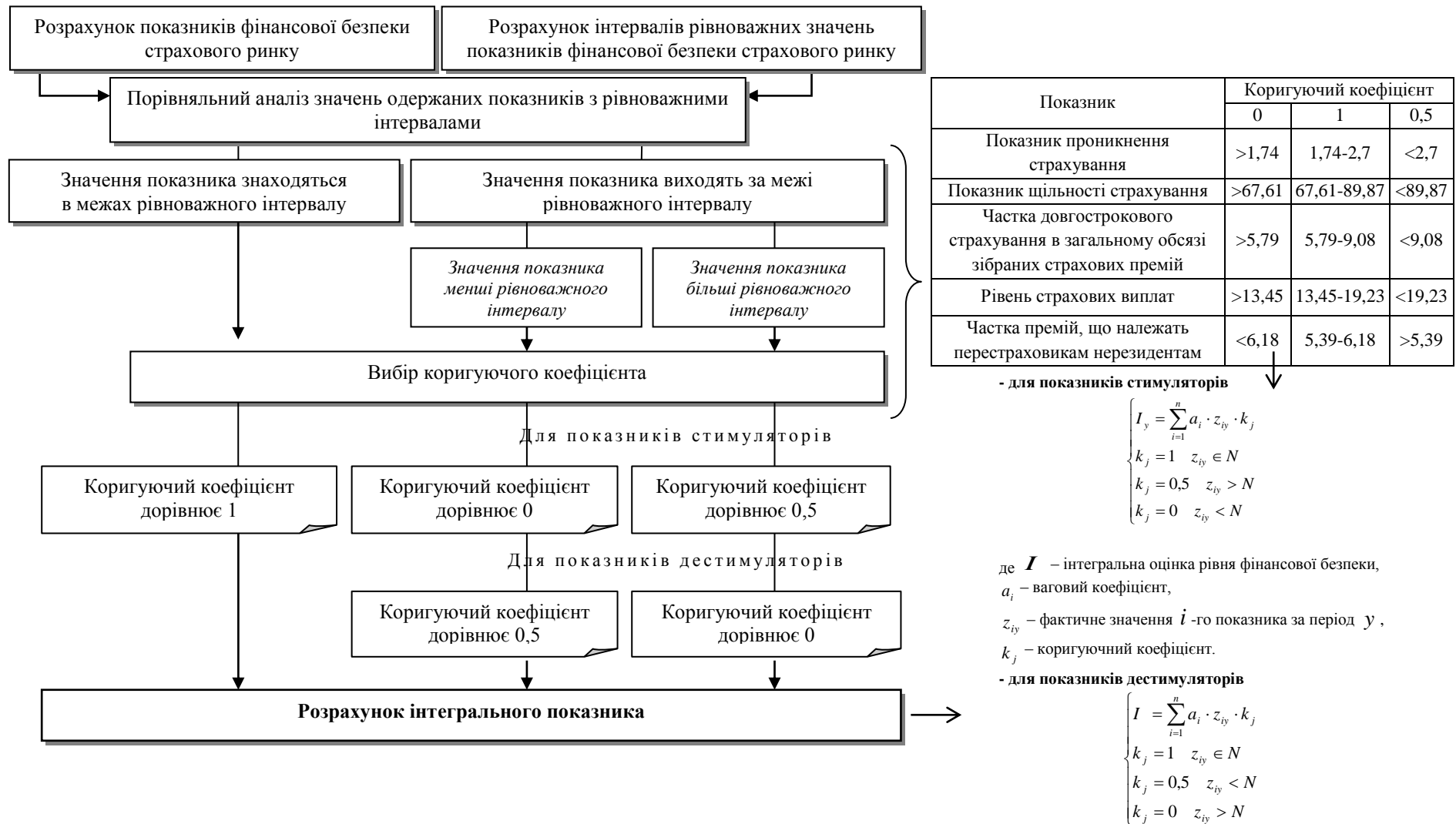

Рис. 2. Удосконалення інтегрального показника фінансової безпеки страхового ринку України з урахуванням нових нормативних значень показників

Джерело: розроблено автором

Обґрунтовано що небезпеки й загрози можна класифікувати за механізмом впливу на розвиток ринку і виокремити в певні групи, що реалізуються через: ринковий механізм, інституціональні складники, механізм державного впливу. Особливою значущістю для автотранспортного страхування характеризуються небезпеки та загрози, що реалізуються через специфічні суб'єкт-об'єктні взаємодії автотранспортного страхування: взаємодії страховик-страхувальник, систему „bancassurance”, взаємодії страховик-саморегульовані організації, однак вони спричинені недосконалістю нормативно-правового регулювання, концентрацією та невизначеністю страхового ринку, відсутністю системного підходу в державному впливі на його розвиток.

Основні проблеми реалізації фінансової політики регулювання розвитку автотранспортного страхування полягають у невідповідності нормативно-правового, фінансово-контрольного та організаційного забезпечення одне одному, що порушує міжсуб'єктні взаємодії на ринку. Аргументовано, що пріоритетними напрямками удосконалення фінансової політики регулювання розвитку автотранспортного страхування на страховому ринку України є: забезпечення обов'язковості розгляду законодавчих ініціатив і пропозицій саморегульованих організацій у законотворчому процесі та налагодження системи комунікацій між суб'єктами страхових відносин (у державному регулюванні розвитку ринку); забезпечення умов для розвитку страхових компаній шляхом налагодження та оновлення державних програм розвитку страхового ринку, реалізації інвестиційної функції страхування, надання державних гарантій тощо (у регулюванні системи міжсуб'єктних взаємодій на ринку).

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично узагальнено та виконано наукове завдання розвитку теоретико-методичних засад регулювання ринку автотранспортного страхування України. Це дало можливість обґрунтувати такі висновки та пропозиції теоретичного і прикладного характеру:

1. На основі системного підходу обґрунтовано, що автотранспортне страхування є комплексом специфічних страхових послуг, що варіюють за об'єктами й суб'єктами страхування, страховими ризиками, формами та механізмом здійснення і може бути визначене як система економічних відносин щодо створення та використання спеціального грошового фонду для захисту інтересів громадян, підприємств, організацій у разі настання певних несприятливих подій, пов'язаних із володінням автотранспортними засобами, шляхом виплати страхового відшкодування. Визначено, що відповідно до ширини спектра послуг автотранспортного страхування воно може бути класифіковане за видами, ризиками, формою організації, статусом страхувальника, формою проведення з метою організації ефективного (раціонального) управління. Як економічна категорія автотранспортне страхування має

властивості системності, динамічності, континуальності й дискретності, суб'єктивності та об'єктивності.

2. Аргументовано, що фінансовий механізм автотранспортного страхування подібний за суттю і структурною організацією до фінансового механізму загалом. Оскільки, на ринку автотранспортного страхування діють суб'єкти із специфічними формами руху фінансових потоків та реалізується специфічний продукт, а компоненти зазначеного механізму мають особливу форму, та їх застосування є менш визначене, ніж застосування фінансового механізму на інших ринках фінансових послуг чи товарів. Основна відмінність полягає у диспозитивності рівня визначеності фінансових потоків страховика, фінансових методів та інструментів і рівня урегульованості відносин на страховому ринку.

4. Доведено, що ринок автотранспортного страхування України недостатньо виконує захисну функцію, про що свідчать фактичні та потенційні зміни структурного співвідношення страхових послуг за преміями і виплатами й відсутність причинно-наслідкового зв'язку між ними. При цьому встановлено, що обов'язкове страхування формує переважно відповідальність страховиків й акумулює ризики, а страхування КАСКО – фінансову ефективність діяльності страховиків у сфері автотранспортного страхування. Загальні тенденції розвитку автотранспортного страхування в цілому відповідають тенденціям розвитку страхового ринку, проте структурні зміни в сегменті автотранспортного страхування більш значущі.

5. Виявлено нерівноважний характер розвитку страхового ринку в цілому та ринку автотранспортного страхування зокрема. Запропоновано та обґрунтовано за рахунок використання моделей рівноваги дисипативних структур гіпотезу щодо неможливості досягнення рівноваги ринку внаслідок незбіжності виробництва ентропій його окремих складників. Поодинокі випадки досягнення рівноваги не збігаються для різних сегментів ринку, не підтверджуються закономірностями динамік ентропій. Нестабільність страхового ринку та ринку автостраховування також підтверджено високими значеннями характеристик волатильності, що змінюються в інтервалі до 78 % для різних показників за різними сегментами ринку.

6. Виявлені у дослідженні закономірності розвитку страхового ринку та ринку автостраховування зумовили відповідний рівень фінансової безпеки. За методикою Мінекономрозвитку рівень фінансової безпеки для ринку автотранспортного страхування дещо вищий, ніж для страхового ринку в цілому, проте, загалом, індикатори рівня фінансової безпеки характеризують стан ринку як небезпечний. Особливістю страхового ринку є швидкі й значні коливання рівня фінансової безпеки. Виявлено недоліки методичного забезпечення оцінки рівня фінансової безпеки, пов'язані із неврахуванням поточної економічної кон'юнктури та недостатньою відповідністю якісних і кількісних оцінок, особливо у випадку їх інтегрування.

7. Для усунення зазначених недоліків рекомендовано удосконалити методичне забезпечення оцінки рівня фінансової безпеки для страхового ринку та автостраховання зі звуженням інтервалу порогових значень індикаторів відповідно до їх значення в моменти рівноважного стану ринку, визначеного за допомогою фізичної моделі дисипативних структур. Також запропоновано застосування коригуючих коефіцієнтів у разі розрахунку інтегральних показників рівня фінансової безпеки для врахування напряму виходу індикатора з поля фінансової рівноваги, що дало високий рівень збіжності періодів фінансової рівноваги з періодами нормального рівня фінансової безпеки.

8. Доведено, що низький рівень фінансової безпеки автостраховання зумовлено волатильністю параметрів розвитку, відсутністю рівноваги на ринку, наявністю сукупності небезпек та загроз, частина із яких носить системний характер. Запропоновано критерії для впорядкування виявлених загроз за механізмом їх реалізації, а саме: ті, що реалізуються через ринкові механізми; ті, що реалізуються через інституціональні складники; ті, що реалізуються через механізм державного впливу. Виявлено, що сукупності небезпек та загроз для страхового ринку в цілому та для ринку автотранспортного страхування є подібними, мають однакову структурну організацію, але різні форми втілення. Для автотранспортного страхування реалізуються перш за все загрози, що виникають у результаті особливих суб'єкт-об'єктних взаємодій.

9. Аргументовано необхідність спрямування фінансової політики регулювання розвитку автотранспортного страхування на удосконалення міжсуб'єктних взаємодій для компенсації існуючих невідповідностей у нормативно-правовому, фінансово-контрольному та організаційному забезпеченні її реалізації. Основні виявлені невідповідності пов'язані із необов'язковим характером розгляду законодавчих ініціатив саморегульованих організацій, забезпечення дієвої комунікації суб'єктів, що регулюють розвиток ринку автотранспортного страхування, забезпечують умови для розвитку страхових компаній шляхом налагодження та оновлення державних програм розвитку страхового ринку, реалізації інвестиційної функції страхування, надання державних гарантій тощо. Усунення виявлених невідповідностей дасть змогу досягти основної мети даного сегменту фінансової політики – створення ефективного, раціонального та досконалого механізму регулювання і стимулювання страхових відносин для забезпечення рівноважного розвитку ринку автотранспортного страхування.

Отримані теоретико-методологічні й науково-прикладні результати дослідження можуть бути використані для розробки фінансової політики, а також формування Концепції сталого розвитку ринку автотранспортного страхування України, що дасть змогу підвищити ефективність його функціонування та забезпечити належний рівень фінансової безпеки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Монографії

1. Інвестиційно-інноваційні аспекти впливу фінансової інфраструктури на розвиток національного господарства України : Колективна монографія / За заг. ред. С. О. Смирнова. – Дніпропетровськ: Біла К. О., 2010. – 360 с. (16,3 д. а.) (Сіліна Г. С.¹ п.3.4 „Інвестиційна діяльність страховиків”, с. 133-141, (*особистий внесок автора – 0,56 д. а.*)).

2. Управління фінансовою інфраструктурою національної економіки України : Колективна монографія / За заг. ред. С. О. Смирнова. – Дніпропетровськ: Біла К. О., 2011. – 200 с. (9,75 д. а.) (Бовсуновська Г. С. п. 2.1 „Загальні тенденції розвитку страхового ринку України”, с. 52-63, (*особистий внесок автора – 0,75 д. а.*)).

Статті у наукових фахових виданнях

3. Сіліна Г. С. Ринок автострашування України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх розв’язання в сучасних умовах / Г. С. Сіліна // Вісник Дніпропетровського університету (серія Економіка). – 2010. – Вип. 4(3). – С. 49-53 (0,31 д. а.).

4. Бовсуновська Г. С. Теоретичні засади розвитку автотранспортного страхування / Г. С. Бовсуновська // Економічний аналіз. – 2013. – Том. 13. – № 2. – С. 135-140 (0,38 д. а.). [Видання індексується в міжнародних каталогах та наукометричних базах даних: Index Copernicus, World Cat, Google Scholar, Windows Live Academic, Research Bible, Open Academic Journals Index, Cite Factor].

5. Бовсуновська Г. С. Основні тенденції розвитку ринку автотранспортного страхування / Г. С. Бовсуновська // Вісник Української академії банківської справи. – 2013. – № 2(35). – С. 94-99 (0,38 д. а.). [Видання включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus].

6. Бовсуновська Г. С. Інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки страхового ринку України / Г. С. Бовсуновська // Економічний аналіз. – 2014. – Том. 16. – № 1. – С. 167-173 (0,44 д. а.). [Видання індексується в міжнародних каталогах та наукометричних базах даних: Index Copernicus, World Cat, Google Scholar, Windows Live Academic, Research Bible, Open Academic Journals Index, Cite Factor].

7. Бовсуновська Г. С. Сутність та особливості структурної організації механізму розвитку страхування України / Г. С. Бовсуновська // Ефективна економіка [Електронне видання]. – № 11. – 2015. – Режим доступу – <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4529> (0,38 д. а.). [Видання індексується в міжнародних каталогах та наукометричних базах даних: Index Copernicus, Scientific Indexing Services].

8. Бовсуновська Г. С. Специфічні прояви загроз фінансовій безпеці страхового ринку / Г. С. Бовсуновська // Економічний простір. – 2015. – № 93. –

¹ У 2011 р. прізвище Сіліна змінено на Бовсуновська.

С. 189-199 (0,69 д. а.). [Видання індексується в міжнародних каталогах та наукометричних базах даних: Index Copernicus, РІНЦ].

9. Бовсуновська Г. С. Удосконалення методичного забезпечення визначення рівня фінансової безпеки страхового ринку / Г. С. Бовсуновська // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 3(165). – С. 318-327 (0,63 д. а.). [Видання індексується в міжнародних каталогах та наукометричних базах даних: Sci Verse Scopus by Elsevier, Index Copernicus, EBSCOhost, Ulrich's Periodicals Directory, Econ Lit, Cabell's Directories, ABI/Inform (by ProQuest)].

10. Бовсуновська Г. С. Напрями вдосконалення фінансової політики розвитку автотранспортного страхування / Г. С. Бовсуновська // Економічний простір. – 2015. – № 102. – С. 103-112. (0,63 д. а.). [Видання індексується в міжнародних каталогах та наукометричних базах даних: Index Copernicus, РІНЦ].

Публікації в збірниках тез та матеріалів конференцій

11. Грабчук О. М. Роль банківських установ на ринку автострахування / О. М. Грабчук, Г. С. Сіліна // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : Збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 27-28 травня 2010 р.). – Суми: ДВНЗ „УАБС НБУ”, 2010. – Т. 1. – С. 65-66 (0,13 д. а.; особистий внесок автора: досліджено галузеву структуру страхування автотранспортних засобів (0,05 д. а.)).

12. Сіліна Г. С. Стан та напрями розвитку ринку автострахування України / Г. С. Сіліна // Сучасні проблеми інноваційного розвитку держави : Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ, 11-12 листопада 2010 р.). – Дніпропетровськ: Біла К. О., 2010. – Т. 2. – С. 144-147 (0,25 д. а.).

13. Бовсуновська Г. С. Визначення поняття „Автотранспортне страхування” як необхідна умова розвитку фінансового ринку / Г. С. Бовсуновська // Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (в 2-х томах). – Вінниця: ТОВ „Фірма „Планер”, 2011. – Т. 1. – С. 40-41 (0,13 д. а.).

14. Бовсуновська Г. С. Особливості фінансового механізму страхування / Г. С. Бовсуновська // Фінансова система України: проблем та перспективи розвитку в умовах трансформації соціально-економічних відносин : Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Севастополь, 16-18 травня 2013 р.). – Сімферополь: ДІАЙПІ, 2013. – С. 27-29 (0,19 д. а.).

15. Бовсуновська Г. С. Основні аспекти оцінки фінансової безпеки страхового ринку з урахуванням рівноважності його розвитку / Г. С. Бовсуновська // Виробничо-експортний потенціал національної економіки : Матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 3-4 жовтня 2014 р.). – Ужгород: Видавничий дім „Гельветика”, 2014. – С. 202-204 (0,19 д. а.).

16. Бовсуновська Г. С. Особливості взаємодії суб'єктів та об'єктів ринку автотранспортного страхування / Г. С. Бовсуновська // Механізми та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів : Збірник

тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17-18 квітня 2015 р.). – Одеса: ЦЕДР, 2015. – С. 79-82 (0,25 д. а.).

17. Бовсуновська Г. С. Методичні аспекти застосування інтегрального показника при визначенні рівня фінансової безпеки страхового ринку / Г. С. Бовсуновська // Розвиток економічної системи в умовах глобалізації : Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава). – Херсон: Видавничий дім „Гельветика”, 2015. – С. 85-87 (0,19 д. а.).

18. Бовсуновська Г. С. Вплив невизначеності на розвиток страхового ринку України / Г. С. Бовсуновська // Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд : Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя 13-14 листопада 2015 р.). – Запоріжжя: ГО „СІЕУ”, 2015. – С. 69-71 (0,19 д. а.).

19. Бовсуновська Г. С. Теоретичні засади реалізації фінансової політики розвитку страхування / Г. С. Бовсуновська // Економіка, менеджмент та фінанси: аналіз тенденцій та перспектив розвитку : Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 27-28 листопада 2015 р.). – К.: ГО „Київський економічний науковий центр”, 2015. – С. 109-112 (0,25 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Бовсуновська Г. С. Розвиток ринку автотранспортного страхування України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2016.

У дисертаційній роботі набуло подальшого розвитку теоретичне забезпечення розвитку ринку автотранспортного страхування України. Уточнено визначення економічної сутності поняття „автотранспортне страхування”. Сформульовано теоретико-методологічні засади функціонування механізму регулювання розвитку автотранспортного страхування на страховому ринку України та особливості суб’єкт-об’єктних відносин у сегменті автострахування.

Здійснено комплексний аналіз тенденцій розвитку вітчизняного ринку автотранспортного страхування, що дало змогу виявити дисипативний нерівноважний характер його розвитку.

Удосконалено методичні засади оцінки рівня фінансової безпеки ринку автотранспортного страхування за допомогою розробки алгоритму розрахунку інтервалів індикаторів фінансової безпеки, що відповідають рівноважному стану ринку. У випадку визначення інтегрального показника фінансової безпеки ринку автострахування запропоновано враховувати напрям виходу ринку зі стану рівноваги з використанням результатів математичного моделювання рівноваги ринку.

Окреслено пріоритетні напрями реалізації державної фінансової політики щодо регулювання розвитку ринку автотранспортного страхування, які

ґрунтуються на аналізі системи суб'єкт-об'єктних взаємодій, що сприятиме уникненню загроз системного характеру, притаманних ринку автотранспортного страхування.

Ключові слова: автотранспортне страхування, фінансовий механізм, ринкова економіка, невизначеність розвитку, фінансова безпека, індикатори фінансової безпеки, фінансова політика розвитку автостраховування.

АННОТАЦИЯ

Бовсуновская А. С. Развитие рынка автотранспортного страхования Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08. – деньги, финансы и кредит. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко. – Львов, 2016.

В диссертационной работе усовершенствовано теоретическое обеспечение развития рынка автотранспортного страхования Украины. Проведен семантический анализ и уточнено определение понятия „автотранспортное страхование”. Получили дальнейшее развитие теоретико-методологические основы функционирования механизма регулирования развития автотранспортного страхования на страховом рынке Украины с учетом особенностей составляющих такого механизма на основе структурно-декомпозиционного анализа с применением системного и синергетического подходов. Выявлены специфические особенности субъектно-объектных взаимодействий в сегменте автострахования.

Осуществлен комплексный анализ тенденций развития отечественного рынка автострахования. На основе использования моделей синергетики выявлен диссипативный неравновесный характер развития рынка автотранспортного страхования Украины.

Проведена оценка уровня финансовой безопасности страхового рынка и рынка автострахования в условиях неопределенности. Разработан алгоритм оценки уровня финансовой безопасности рынка автотранспортного страхования, который учитывает тенденции развития рынка, волатильность и брутто-эффективность деятельности страховщиков. Также предложено использование качественно нового подхода при оценке уровня финансовой безопасности рынка автотранспортного страхования посредством определения интервалов индикаторов финансовой безопасности, соответствующих равновесному состоянию рынка. При определении интегрального показателя финансовой безопасности предлагается учитывать направление выхода рынка из состояния равновесия с использованием результатов моделирования равновесия рынка на основе физических моделей диссипативных структур, что позволяет учитывать текущую экономическую конъюнктуру.

Сформирована иерархически упорядоченная совокупность существующих специфических угроз и опасностей финансовой безопасности рынка автострахования.

Определены приоритетные направления реализации государственной финансовой политики по регулированию развития рынка автотранспортного страхования, основанные на анализе системы субъект-объектных взаимодействий. Предложенные усовершенствования механизма регулирования развития рынка автотранспортного страхования будут способствовать преодолению угроз системного характера.

Ключевые слова: автотранспортное страхование, финансовый механизм, рыночная экономика, неопределенность развития, финансовая безопасность, индикаторы финансовой безопасности, финансовая политика развития автострахования.

SUMMARY

Bovsunovska H. S. Development of the Vehicle Insurance Market of Ukraine. – Manuscript.

The dissertation for gaining a scientific degree of the Candidate of Economic Sciences in the specialty 08.00.08. – Money, Finance, and Credit. – Ivan Franko National University of Lviv. – Lviv, 2016.

The author has subsequently developed the theoretical framework of development of the vehicle insurance market in Ukraine. The author has specified a definition of a concept „vehicle insurance”. The dissertation indicates the theoretical and methodical backgrounds of functioning of a mechanism, which regulates vehicle insurance development in the insurance market of Ukraine, and peculiarities of object and subject relations in the vehicle insurance area.

The author has done the complex analysis of tendencies of the vehicle insurance development. Consequently, the vehicle insurance development is determined to be dissipative and disequilibrium.

The author has improved methodical frameworks for evaluation of an extent of financial security of the vehicle insurance market due to development of an algorithm for calculation of intervals of financial security indicators, which correspond with the equilibrium state of the market. In a case of determination of an integral index of the vehicle insurance market financial security, the author suggests to take into account a direction of the disequilibrium state of the market with the use of results of mathematical modelling the market equilibrium.

The author outlines prior directions of implementation of a public financial policy regarding regulation of the vehicle insurance market development, which are based on the analysis of the system of object and subject interrelations. This will conduce to avoidance of system threats being inherent to the vehicle insurance market.

Key words: vehicle insurance, financial mechanism, market economy, uncertainty of development, financial security, financial security indicators, financial policy of vehicle insurance development.